

VERGİ HUKUKUNA GİRİŞ

Konu Başlığı: Vergi Hukukunun Tanım ve Kapsamı

Kavramlar: Mali Hukuk, Vergi Hukuku, Kamu Gelirleri, Vergi.

Kavramlara İlişkin Açıklamalar:

Mali Hukuk: Kamu gelirleri ile birlikte bütçe ve kamu harcamalarını da kapsayan üst bilim dalıdır.

Vergi Hukuku: Vergi ödevinin niteliğine, vergi borcunun doğması ve ortadan kalkmasına ilişkin maddi ve şekli hukuk kurallarının bütünüdür.

Kamu Gelirleri: Devlet ve diğer kamu kuruluşlarının, kamu giderlerinin finansmanını sağlamak amacıyla anayasal sınırlar içerisinde başvurduğu ve değerlendirdiği, çeşitli kaynaklardan elde ettiği gelirlerin bütününe denir.

Vergi: Devletin veya vergilendirme yetkisine sahip kamu tüzel kişilerinin, kamu hizmetlerini karşılamak üzere kişilerden mali güçlerine göre karşılıksız, cebri, kanunilik ilkesi çerçevesinde aldığı parasal yükümlülüklerdir.

Konuya İlişkin Mevzuat: 213 sayılı Vergi Usul Kanunu (VUK), 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, 4458 sayılı Gümrük Kanunu, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu, 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu, 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu, 210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanunu, 492 sayılı Harçlar Kanunu, 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu, 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu

Konu Başlığı: Vergi Hukuku- Kamu Hukuku İlişkisi

Kavramlar: Anayasa Hukuku, İdare Hukuku, Devletler Genel Hukuku (Uluslararası Hukuk), Ceza Hukuku ile Vergi Hukukunun İlişkisi.

Kavramlara İlişkin Açıklamalar:

Vergi Hukuku, kamu hukuku bölümlenmesinde yer alır. 1982 Anayasası'nın Siyasal Haklar ve Ödevler bölümünde düzenlenmiştir.

Vergilendirme işlemlerinde idari işlemlerin unsurları geçerlidir. Diğer taraftan vergi yargısı idari yargı içerisinde düzenlenmiş olup İdari Yargılama Usulü Kanunu uygulanır.

Devletin egemenlik unsurunun kullanım alanının saptanması için Devletler Genel Hukuku alanından yararlanılır. Çifte vergilendirme sorunu, şahsilik ve mülkîlik ilkeleri kapsamında devletlerin iç mevzuatı ile birlikte ikili ya da çok taraflı anlaşmalar ile çözümlenir.

Mükellef ve sorumluların vergi kanunlarına aykırı bir fiil işlemesi nedeniyle meydana gelen adli suç ve cezaların ceza hukuku ilkeleri ve Türk Ceza Kanunu ile çözümlenmesi; Vergi Usul Kanununda ön

görülen özel düzenlemeler haricinde genel ceza hukuku ve ceza yargılaması hukukunun dikkate alınması, vergi hukuku ile ceza hukukunu kesiştirir.

Konuya İlişkin Mevzuat: İdari Yargılama Usulü Kanunu, Danıştay Kanunu, Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun, Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu.

Konu Başlığı: Vergi Hukuku- Özel Hukuk İlişkisi

Kavramlar: Medeni Hukuk, Borçlar Hukuku, Ticaret Hukuku ile Vergi Hukukunun ilişkisi.

Kavramlara İlişkin Açıklamalar: Vergi Hukuku, özel hukukun kavram ve biçimlerini ilke olarak aynen kabul etmekle birlikte belli durumlarda kendi özel düzenlemelerini saklı tutar.

Konuya İlişkin Mevzuat: Medeni Kanun, Borçlar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu

Konu Başlığı: Vergi Hukukunun Bölümlenmesi

Kavramlar: Genel Vergi Hukuku-Özel Vergi Hukuku Ayrımı; Maddi Vergi Hukuku-Şekli Vergi Hukuku Ayrımı

Vergi Hukukunun Konuları İtibari İle Yapılan Ayrım: Vergi Ceza Hukuku, Vergi İcra Hukuku, Vergi Yargılama Hukuku, Uluslararası Vergi Hukuku, Vergi Usul Hukuku.

Kavramlara İlişkin Açıklamalar: Vergi hukukunun tümüne ilişkin ve bütün vergilerde uygulanacak kuralları gösteren Genel Vergi Hukukuna; Vergi İcra Hukuku, Vergi Yargılama Hukuku, Vergi Usul Hukuku, Uluslararası Vergi Hukuku dahil iken; Her bir verginin ayrı ayrı ele alındığı sadece o vergi için geçerli olan özel hükümleri içeren Özel Vergi Hukukuna; Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi, Motorlu Taşıtlar Vergisi örnek gösterilebilir.

Vergi borcu ilişkisinde hak ve ödevlerin doğumunu, sona ermesini ve mükelleflerin parasal yükümlülüklerinin içeriğinin belirlenmesine yönelik ilkeleri gösteren Maddi Vergi Hukukuna; Gelir Vergisi Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, Özel Tüketim Vergisi Kanunu vb. gösterilirken; Vergi borcu ilişkisinde hak ve ödevlerin doğumu ve sona ermesi sürecinde izlenecek kuralları belirleyen Şekli Vergi Hukukuna; Vergi Usul Kanunu, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, İdari Yargılama Usulü Kanunu vb. gösterilebilir. Vergi ceza hukukunun ise belirli konuları maddi vergi hukukuna girerken; belirli konuları şekli vergi hukukuna girmektedir.

Konuya İlişkin Mevzuat: Vergi Usul Kanunu, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Gümrük Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, Katma Değer Vergisi Kanunu, Özel Tüketim Vergisi Kanunu, Damga Vergisi Kanunu, Değerli Kağıtlar Kanunu, Harçlar Kanunu, Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu, Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu, Emlak Vergisi Kanunu, İdari Yargılama Usulü Kanunu.

VERGİ HUKUKUNUN KAYNAKLARI VE YORUM

Konu Başlığı: Vergi Hukukunun Kaynakları

Kavramlar: Bağlayıcı (Asli) Kaynaklar, Yardımcı (Tali) Kaynaklar.

Kavramlara İlişkin Açıklamalar:

Bağlayıcı (Asli) Kaynaklar: Yeni norm koyan ve vergi idaresinin uymak zorunda olduğu kurallardır.

- Anayasa,
- Uluslararası Vergi Anlaşmaları,
- Kanun,
- Kanun Hükmünde Kararnameler,
- Bakanlar Kurulu Kararları,
- Tüzük ve Yönetmelikler,
- Anayasa Mahkemesi Kararları ve Danıştay İçtihadı Birleştirme Kararları.

Yardımcı (Tali) Kaynaklar: Vergi Hukukuna yardımcı nitelikte olan kaynaklardır.

- Muktezalar (Özelgeler),
- Sirkülerler,
- Genelgeler,
- Genel Yazılar,
- Diğer Yargı Kararları,
- Doktrin.

Konuya İlişkin Mevzuat: 1982 Anayasası, Vergi Kanunları

Konu Başlığı: Vergi Yasalarında Boşluk Doldurma

Kavramlar: Verginin Yasallığı İlkesi, Vergi Hukukunda Kıyas Yasağı, Örf ve Adet, Hukukun Genel İlkeleri, İdari Teamüller.

Kavramlara İlişkin Açıklamalar:

Verginin konulması, değiştirilmesi ve kaldırılması ancak kanunla olur. Vergi hukukunda kıyas yasaktır ve bu durum vergilerin yasallığı ilkesi ile sıkı sıkıya bağlıdır. Bu kapsamda vergi yükümünün özüne ilişkin konulardan ziyade, usul ve şekle ilişkin boşlukların doldurulmasında yargıç hukukun genel ilkelerinden yararlanabilir. Vergi hukukunun dolaylı yollardan ya da açıkça izin verdiği hallerde örf ve adetten yararlanılabilir. Örneğin idari sürelerin belirlenmesinde idari teamüllerden faydalanılabilir.

Konuya İlişkin Mevzuat: 1982 Anayasası, Vergi Usul Kanunu, Vergi Mevzuatı

Konu Başlığı: Vergi Hukukunda Yorum

Kavramlar: Yorum Çeşitleri, Yorum Yöntemleri, Yorumun Özellikleri (Ekonomik Yaklaşım, Kıyas Yasağı, Tipleştirme ve Tipiklik).

Kavramlara İlişkin Açıklamalar: Kanun metnin açık olmadığı hallerde başvurulur.

Yorum Çeşitleri:

- Bilimsel Yorum,
- İdari Yorum,
- Yasama Yorumu,
- Yargısal Yorum.

Yorum Yöntemleri: *“Vergi kanunları lafzı ve ruhu ile hüküm ifade eder. Lafzın açık olmadığı hallerde vergi kanunlarının hükümleri, konuluşundaki maksat, hükümlerin kanunun yapısındaki yeri ve diğer maddelerle olan bağlantısı göz önünde tutularak uygulanır.”* (VUK madde. 3/1)

- Lafzi (Deyimsel) yorum
- Tarihi Yorum
- Amaçsal (Gai) Yorum
- Sistematik Yorum

Yorumun Özellikleri:

- Ekonomik Yaklaşım: Temelini amaçsal yorum metodu oluşturur. *“Vergilendirmede vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti esastır.”* (VUK madde 3/2)
- Vergi Hukukunda Kıyas Yasağı: Amaçsal yorumun ve Ekonomik Yaklaşımın sınırını oluşturur.
- Tipleştirme: Vergilendirme alanında yasama sürecine bağlı olup vergiye ilişkin genel soyut kuralların konulmasıdır.
- Tipiklik: Somut maddi olayın soyut hukuk kuralına uygun olmasıdır. Vergilendirme, ön koşul sayılan ve soyut tip olan vergiyi doğuran olayın somut olay, fiil ya da durumlara uygulanması ile gerçekleşir.

Konuya İlişkin Mevzuat: 1982 Anayasası, Vergi Mevzuatı